

впевнюємося в тому, що цілком можна поєднати добробут та духовність. Коли в тебе є будинок, сім'я, улюблена справа, мрії, які можна втілити, тоді життя набуває екзистенційного сенсу.

ЗВ'ЯЗОК ПОКОЛІНЬ: СЛАВЕТНІ ТРАДИЦІЇ ХАРКІВСЬКИХ ФАРМАЦЕВТІВ

Мала О. Д.

Науковий керівник: Хіріна Г. О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

elenamdance@gmail.com

*Присвячується всім фармацевтам-випускникам НФаУ,
що сьогодні захищають нашу Україну*

Вступ. Дві війни, які розділяють трохи більше століття, незламний Харків і мужні, відважні та винахідливі фармацевти, традиції поєднують різні покоління харківських аптекарів. Страшні останні дні лютого 2022 р., коли розпочалася військова агресія рф проти України, змінили життя всіх людей, багато хто після масованих обстрілів та авіабомбардувань були змушені поїхати з Харкова. Містяни, що залишилися, ховалися у метро та підвалах. Попри обстріли та смертельну небезпеку багато хто з харківських фармацевтів залишився у місті та вийшов на роботу в аптеки і продовжив обслуговувати покупців, адже всі добре розуміли, що людям потрібні ліки. Фармацевти стали справжніми рятівниками та волонтерами, вони продовжили традиції перших харківських аптекарів, які опинилися в подібній ситуації на початку ХХ ст. під час Першої світової війни. У перші дні війни (як у 1914 р., так і у 2022 р.) постало багато нових проблем: допомога армії, забезпечення ліками населення, зменшення кількості ліків, зміна постачальників, турбота про поранених та хворих, допомога сім'ям загиблих. Аптеки Харкова ніколи не були осторонь. Прикладами таких аптек були на початку ХХ ст. аптеки братів провізорів Івана та Михайла Лапіна, діяльність яких є предметом нашого дослідження.

Мета дослідження. Відтворити історію діяльності аптек та фармацевтів Харкова під час Першої світової війни у контексті історії Харкова та України, проаналізувати їх внесок у розвиток фармації та надання медичної допомоги пораненим на фронті, зберегти історичну пам'ять про людей та події, що відбувалися у 1914-1917 рр.

Матеріали та методи. Широке коло відкритих історичних джерел, періодична преса Харкова 1914-1917 рр. – газети «Харківські губернські відомості», «Южний край», «Утро», «Медичний Сучасник», довідники – «Російські медичні списки», «Харківський медичний адрес-календар». Методи – біографічний, порівняльно-історичний.

Результати дослідження. На початку ХХ ст. у Харкові працювало вже 22 аптеки, серед яких вважалися найкращими аптеки братів Івана та Михайла Лапіних та їх нащадків – на вул. Катеринославській, 10 (колишня аптека Г. Г. Фідлера, заснована ще у 1819 р.) та на Торговій (Павлівській) площі, т. зв. Павлівська аптека. Аптеки знаходилася у вигідному місці, в самому центрі Харкова, тому торгівля розвивалася успішно. Напередодні Першої світової війни в Павлівській аптеці штат провізорів збільшився з 8 до 17, навчалися від 2 до 4 учнів. Аптечний

бізнес був сімейним, в аптеках працювали та керували ними спадкоємці братів Лапіних. Але Перша світова війна внесла свої корективи у роботу аптеки. Якщо до війни аптека була найбільшою у місті Харкові та роботи в ній було багато, вона працювала цілодобово, фармацевт-службовець відпрацьовував 12-16-годинний робочий день, а працівники залишалися на нічні чергування, то вже на початку війни не було кому працювати в аптеці і не стало чим торгувати, оскільки майже весь персонал аптеки було мобілізовано, а запаси лікарських засобів, предметів догляду за хворими та медичного інструменту було передано військовим лікувальним закладам.

Аптека Лапіна вже не могла закуповувати нові лікарські засоби. Адже значна частина лікарських препаратів ввозилася з-за кордону, причому поставки в основному здійснювалися з Німеччини, в умовах війни з якою поставки повністю припинилися. Найбільша аптека Харкова змушена була шукати нових постачальників та експериментувати з виготовленням нових препаратів.

Павлівська аптека усіма силами намагалася продовжувати працювати. Її власники – О. В. Бурнашев (один з небагатьох магістрів фармації в Харкові), Н. І. Бурнашева и Е. І. Марцелі – зять та доньки покійного І. П. Лапіна відшуковували нові можливості застосування ліків. Провізори аптеки почали випробовувати озон в якості антисептичного засобу. Знаходимо записи про успішне застосування озону при лікуванні інших різних захворювань. Для лікування гнійних ран фармацевти рекомендували сік часнику, розбавлений водою у співвідношенні один до чотирьох. Для обробки ран та лікування «сонної хвороби» (паразитарне захворювання) у солдат Першої світової війни почали використовувати акрифлавін. До речі, за відсутності відповідних лікарських засобів, акрифлавін приписували від будь-яких хвороб. Під керівництвом зятя Івана Лапіна Олександра Бурнашова в Павлівській аптеці почали не тільки виготовляти та продавати ліки, але й робили штучний лід, шипучі кисневі ванни, виготовляли фарби, реактиви та розчини, рідкі поживні середовища. При аптеці працювала хіміко-бактеріологічна лабораторія, у якій проводилися дослідження: медичні, патолого-гістологічні, хіміко-фармацевтичні, фармакогностичні, токсикологічні, санітарно-гігієнічні, що допомагало лікувати поранених.

Аптека Лапіна прагнула до імпортозаміщення. Були здійснені спроби самостійного збору та вирощування лікарських рослин, велася розробка та переробка нових мінеральних джерел, порушувалися патенти, щоб виготовляти життєво необхідні ліки та матеріали, які ввозилися з-за кордону до Першої світової. Це викликало швидке підвищення цін. Такі прості лікарські засоби як формалін, рицинова олія та аспірин з 1915р. на 1916 рік зросли в ціні втричі, в 5 та в 20 разів відповідно. Одним із завдань аптеки Лапіна стало допомога найбільш незахищеній частині населення шляхом видачі ліків за дещо зниженою таксою.

Фармацевтичне забезпечення аптек Харкова до 1915 р. стало ще більш незадовільним. Багато аптек закрилося при повній відсутності джерел поповнення ліків. На вітринах аптеки залишився майже єдиний «офіційний медикамент» – гас (керосин). Він був універсальним засобом від усіх хвороб. Ним лікували рани, вивихи, розтягнення, переломи. Ця ситуація негативно позначалася на наданні медичної допомоги пораненим солдатам і офіцерам. А поранені все прибували й прибували. Так, за повідомленнями «Харківських відомостей» влітку 1914-го до Харкова прибуло 13 санітарних поїздів, а кількість поранених у лікарнях та шпиталях становила понад 10 тисяч осіб. А лікувати їх не було чим. Тому під час війни аптеки почали самі виготовляти ліки та постачати їх військовим шпиталям.

Водночас зі зростанням цін, зріс й попит на фармацевтів, не вистачало робочих рук. Тому в багатьох аптеках, у тому числі і в аптеках Лапіних займалися навчанням аптекарських помічників, для заохочення та у зв'язку з подорожчанням життя власники низки харківських аптек (в тому числі й аптека Лапіна) збільшили платню своїм фармацевтам.

Тільки у 1916 р. до Харкова почалися поставки ліків вже власного вітчизняного виробництва: в невеликих кількостях в аптеці Лапіна вже можна було придбати хлороформ, морфій, карболову кислоту, саліцилові препарати.

Висновки. В результаті вивчення періодичної преси Харкова 1914-1916 рр. можна зробити висновок про те що, під час Першої світової війни аптеки Харкова зіштовхнулися з тими ж самими проблемами, що й під час сучасної російсько-української війни 2022 року. Харківські фармацевти як сьогодні, так і тоді, продовжували працювати у важких умовах війни, виготовляли ліки, доставляли їх пацієнтам, допомагали пораненим та мешканцям міста, активно розвивали фармацевтичну науку. Традиції харківської фармацевтичної школи продовжуються!

ВПЛИВ ТВОРЧОСТІ АРИСТОТЕЛЯ НА ПОСЛІДОВНИКІВ

Онушак Г. В.

Науковий керівник: Кулакова О. М.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

anaonusak@gmail.com

Вступ. Понад 2300 років після смерті Аристотель залишається одним із найвпливовіших людей минулих епох. Він зробив внесок майже в усі існуючі на той час галузі людських знань. Філософа Браян Магі зазначав, що сумнівно, чи будь-яка людина коли-небудь знала стільки, скільки цей давньогрецький мислитель. Серед незліченних інших досягнень Аристотель був засновником формальної логіки, піонером у вивченні зоології та залишив кожного майбутнього вченого та філософа в боргу через свій внесок у науковий метод. Танелі Кукконен зазначає, що його досягнення у заснуванні наук є незрівняними, а його вплив на кожен галузь інтелектуального виробництва, включаючи західну етичну та політичну теорію, теологію, риторику та літературний аналіз, однаково великий. Як наслідок, будь-який сьогоднішній аналіз реальності майже напевно матиме аристотелівський відтінок, свідчення надзвичайно сильного розуму.

Мета дослідження. Дослідити вплив учнів Аристотеля на відомих мислителів.

Матеріали та методи. Вивчення наукової літератури, статей, патентної документації, що характеризують життєпис Аристотеля. Під час написання використано соціально-історичний, для розкриття значення постаті Аристотеля, системний метод для впорядкування отриманих результатів дослідження.

Результати дослідження. Безпосередній вплив творчості Аристотеля відчувся, коли Ліцей переріс у Перипатетичну школу. Учнями Аристотеля були Аристоксен, Дікеарх, Деметрій Фалерський, Евдем Родоський, Гарпал, Гефестіон, Мнасон Фокідський, Нікомах і Теофраст. Аристотель підбив підсумок більш ніж двохсотрічного періоду розвитку давньогрецької філософії і дав своє вирішення всім головним проблемам цієї філософії, що